

H

Judith

EXPO

Sint-Pietersabdij, Gent

Judith, de eerste gravin van Vlaanderen, komt thuis in de Sint-Pietersabdij

Op 4 oktober opent de Sint-Pietersabdij de unieke én internationaal gekleurde tentoonstelling: “Judith, een Karolingische prinses in Gent?”. Deze expo, die loopt tot 19 januari 2025, biedt bezoekers een unieke kans om zelf op onderzoek te gaan naar de identiteit van de vrouw in het graf S127, gevonden tijdens de aanleg van de ondergrondse parkeergarage op het Sint-Pietersplein in 2006. Gaat het om Judith, dochter van Karel de Kale en eerste gravin van Vlaanderen?

Meer dan 15 jaar na de vondst van de stoffelijke resten werd deze *cold case* heropend door Prof. Dr. Steven Vanderputten, Prof. Dr. Isabelle De Groote en Dr. Jessica Palmer, verbonden aan de Universiteit Gent.

De tentoonstelling nodigt de bezoeker uit zelf op onderzoek te gaan en de verschillende puzzelstukken bij elkaar te leggen. De toeschouwer verzamelt informatie over graf S127 in de bijzondere scenografie van intrigerende onderzoektafels, ongeziene objecten en eeuwenoude documenten.

Een belangrijke hoofdrol in de storytelling is alweer weggelegd voor de audioguide, hét handelsmerk van Historische Huizen Gent. Met de wetenschappelijke onderzoekers in de oren wordt de bezoeker ingewijd in de spannende wereld van de archeologie, de geschiedenis en de bio-antropologie. In de schatkamers met unieke museumstukken uit binnen- en buitenland krijgen de bezoekers via de audio nog meer inzicht in het leven aan het Karolingische hof in de 9de eeuw. Van een zwaard uit Zweden, over sieraden en liturgische sandalen uit Zwitserland, tot een vouwstoeltje uit Italië, het zijn slechts enkele voorbeelden van de stille getuigen van de leefwereld van Judith.

Samenwerking

Deze tentoonstelling is het resultaat van een transdisciplinaire samenwerking tussen Historische Huizen Gent en verschillende wetenschappers van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Gent.

Praktische Informatie

De tentoonstelling “Judith. Een Karolingische prinses in Gent?” is te bezoeken van 4 oktober 2024 tot en met 19 januari 2025. Van dinsdag tot en met zondag, telkens van 10.00 tot 18.00 uur. Het laatste bezoek start om 16.30 uur. Voor meer informatie en tickets, bezoek de [website van Historische Huizen Gent](#).

Kinderen in de tentoonstelling krijgen van de prinses een heus vriendenboekje waarin ze stukje bij beetje haar dromen en *guilty pleasures* prijsgeeft.

Het uitgebreide verhaal van het onderzoek

In de schaduw van de Sint-Pietersabdij, waar de stenen fluisteren over vervlogen tijden en eeuwenoude verhalen, wordt een *cold case* heropend. Het verhaal draait rond de vondst van graf S127, een vergeten rustplaats op het Sint-Pietersplein. Hier start het onderzoek naar het leven van Judith, dochter van Karel de Kale én eerste gravin van Vlaanderen.

Wat voorafging

Mei 2006. Het archeologisch onderzoek van de Stad Gent voorafgaand aan de bouw van de ondergrondse parkeergarage van het Sint-Pietersplein gaat zijn laatste fase in. Het grote plein had al een waaier aan sporen opgeleverd die de bouwgeschiedenis van de abdij aanvulden, alsook een uniek inzicht gaven in bijhorende grafvelden.

In het slotstuk van de opgraving, net voor de ingang van de abdijkerk, ontdekken de archeologen zeven graven uit de negende tot twaalfde eeuw en kunnen ze op basis van hun locatie niet anders dan vaststellen dat het moet gaan om resten van mensen die behoorden tot de absolute toplaag van de maatschappij.

Graf S127 trekt de aandacht en doet de hypothesen rijzen dat het misschien om Judith, de eerste gravin van Vlaanderen en dochter van de Karolingische koning Karel de Kale, zou kunnen gaan. Historisch onderzoek naar haar levenswandel en een studie op de skeletresten worden gecombineerd met C14-dateringen, maar een eensluitend antwoord blijft uit.

Vijftien jaar later. Als bij toeval wordt tijdens de opnames van het VRT-programma 'Het Verhaal

van Vlaanderen' het dossier Judith opnieuw van onder het stof gehaald. De Gentse stadsarcheoloog Geert Vermeiren en UGent-professor en historicus Steven Vanderputten willen deze 'cold case' heropenen en slaan de handen in elkaar met professor Isabelle De Grootte en dr. Jessica Palmer, bio-antropologen van de Universiteit Gent.

Dit vormt het startsignaal van een grootschalig multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek waarin de archeologische en historische bronnen worden samengelegd en getoetst aan de nieuwste analysetechnieken op het vlak van de bio-antropologie. Deze labo-onderzoeken hebben ten opzichte van 2006 een ongelooflijke evolutie gemaakt en leveren informatie waar men 15 jaar geleden slechts kon van dromen.

De skeletresten worden uitgebreid bevraagd en afgetoetst aan de geschiedenis en *vice versa*. De verschillende disciplines leggen puzzelstukjes

samen in de hoop een overzichtelijk geheel te krijgen. Deze voortdurende wisselwerking maakt het onderzoek bijzonder. Nieuwe invalshoeken leveren nieuwe vragen en nieuwe resultaten.

2024

Het verhaal komt terug thuis in de Sint-Pietersabdij, ooit de laatste rustplaats van de graven van Vlaanderen.

Alle op dit ogenblik mogelijke onderzoeksvragen en -pistes rond Judith, de eerste gravin van Vlaanderen, zijn bewandeld en worden aan het publiek voorgesteld. Meer dan de vraag naar de identiteit van de vrouw in het graf S127, word je als bezoeker zelf een wetenschapper. Een bijzondere scenografie van intrigerende onderzoektafels, ongeziene objecten en eeuwenoude documenten, blaast de Karolingische periode nieuw leven in en belichten het leven van Judith.

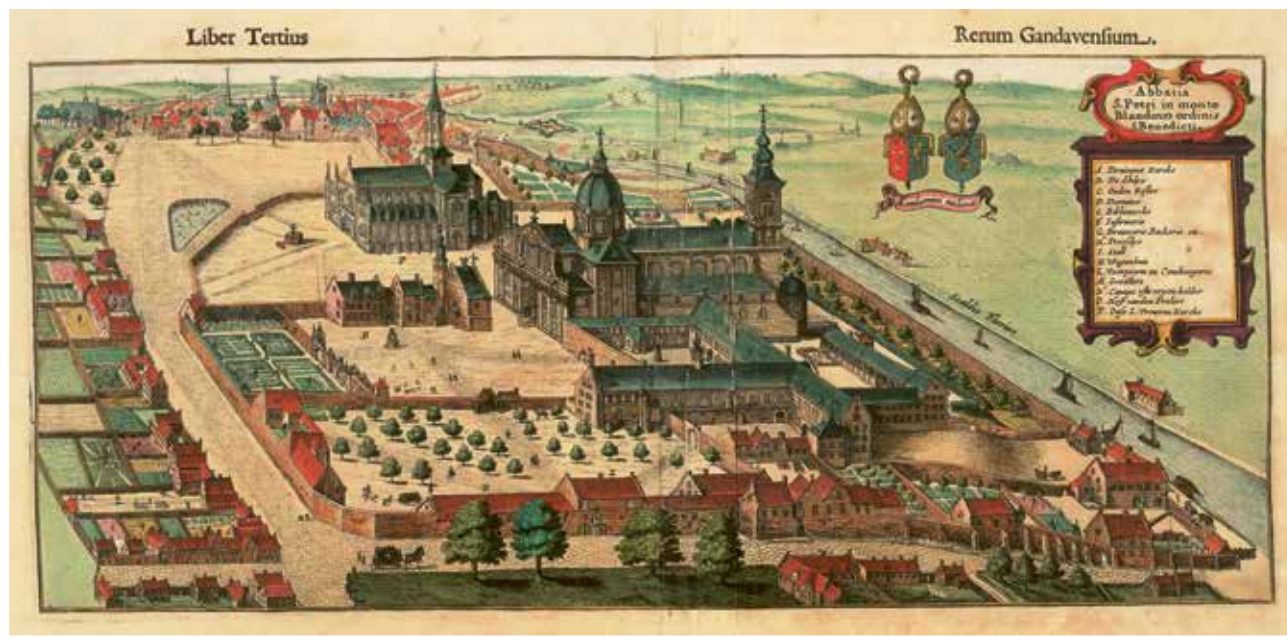
Judith in de Sint-Pietersabdij: de cirkel is rond

De Sint-Pietersabdij speelt een cruciale rol in het verhaal van Judith en de graven van Vlaanderen. De resultaten van het archeologisch onderzoek, voorafgaand aan de bouw van de parkeergarage onder het Sint-Pietersplein, getuigen van de invloedrijke positie van de abdij door de eeuwen heen. De vondst van een vroegmiddeleeuws atrium, en de torens en het westportaal van de Ottoonse abdijskerk uit 979 onthullen een belangrijke fase in haar rijke bouwgeschiedenis. De verschillende grafvelden met antropomorfe graven uit die tijd sluiten hier perfect bij aan.

Onder Judiths kleinzoon Arnulf I ontwikkelt de abdij zich tot een belangrijke religieuze instelling. De keuze van haar nakomelingen om zich in de Sint-Pietersabdij te laten begraven, onderstreept haar status als een prestigieuze laatste rustplaats en een centrum van invloed.

De Sint-Pietersabdij, met haar lange traditie van geschreven bronnen, is een sleutel tot het ontrafelen van de banden tussen de abdij en de grafelijke familie. Deze documenten bevestigen haar status als een grafelijke necropool en een onuitwisbaar onderdeel van de geschiedenis in het verhaal van Judith.

↓ Sint-Pietersabdij in Antonius Sanderus, Flandria Illustrata, 1641 © Universiteitsbibliotheek Gent, Boekentoren

Korte biografie van Judith van West-Francië

Een eerste én tweede huwelijk

- Judith (843/844), de oudste dochter van Karel de Kale (823-877) en Ermentrudis, en opgegroeid in Noord-Frankrijk, wordt op twaalf- of dertienjarige leeftijd uitgehuwelijkt aan de veel oudere koning Æthelwulf van Wessex. Hij is een bekwame legeraanvoerder, bekend om zijn overwinning op de Vikingen (851). De latere Alfred de Grote is zijn jongste zoon.
- Op 1 oktober 856 trouwen Judith en Æthelwulf, nadat ze op aandringen van haar vader tot koningin (*regina* van Wessex) was gekroond in Verberie-sur-Oise. Dit huwelijk dient voor Karel als een belangrijk statement tegen de Vikingen. Omgekeerd is voor Æthelwulf vooral de link met de Karolingische grootmacht op het continent van belang.
- Het huwelijk blijft kinderloos. Vijftien maanden later (858) sterft Æthelwulf.
- Judith hertrouwt met Æthelbold, de opvolger van Æthelwulf én haar stiefzoon. Ook hij overlijdt snel (860).
- Judiths rol in Wessex is uitgespeeld. Ze verkoopt haar bezittingen en neemt haar enorm weduwengoed mee terug naar huis. Haar vader brengt haar onder in het klooster van Senlis.

De Ontvoering en Nieuwe Allianties

- Judith gaat er van door met een edelman van wat onduidelijke afkomst: Boudewijn met de IJzeren Arm. Waarschijnlijk is ze hierbij geholpen

door haar broer Lodewijk de Stamelaar. Karel de Kale is woedend en laat bisschoppen een banvloek over hen uitspreken.

- Ze vluchten naar Lotharingen naar haar neef Lotharius II. Boudewijn trekt verder naar Rome waar hij de steun krijgt van paus Nicolaas I. De kerkelijke ban wordt ingetrokken, en Judith en Boudewijn trouwen in 863 in Auxerre.

Het graafschap Vlaanderen

- Karel de Kale kan niet anders dan zijn schoonzoon belonen. Judith en Boudewijn worden de eerste graaf en gravin van Vlaanderen (*pagus Flandrensis*), een moerassig gebied aan de Vlaamse kust dat onder hun leiding tot bloei zou komen.

In de vergetelheid

- Vanaf dan wordt Judith niet meer in bronnen vermeld. We weten dat ze zich samen met Boudewijn ergens in de buurt van Brugge vestigde en zeker twee zonen kreeg: Boudewijn II en Rudolf van Cambrai. Maar verder blijft haar leven een mysterie. Hoeveel kinderen ze precies kreeg, wanneer ze overleed en waar ze begraven ligt, blijft onbekend. Het is niet uitgesloten dat Judith een rol speelde bij een nieuwe alliantie met het huis van Wessex: het huwelijk van haar zoon Boudewijn II met Aelfthryth, een dochter van Alfred de Grote. Eén ding is zeker: Judiths laatste rustplaats is niet bij haar man Boudewijn in de Sint-Bertijnsabdij in Sint-Omaars, waar vrouwen niet werden toegelaten.

Bouding d'hering de eerste gram van de

Judith

↑ Mandoorbellen, 9de eeuw
© Rätisches Museum – Chur,
Zwiterland

↑ Liturgische sandalen, 9de
eeuw © Pierre Montavon
(Musée jurassien d'art
et d'histoire – Delémont,
Zwiterland)

→ Graaf Boudewijn I & gravin
Judith - pentekening in Histoire
des comtes de Flandre,
16de eeuw © Koninklijke
Bibliotheek van België, Brussel

04.10.24
—19.01.25

Sint-Pietersabdij Gent

Open van dinsdag
t.e.m. zondag van
10 tot 18 uur

Tarieven

Individueel 13 euro
Groepen vanaf
15 pers. 11 euro

Info en tickets

sintpietersabdijgent.be

**Historische
Huizen Gent**

Sint-Pietersplein 9
9000 Gent
T + 32 9 266 85 00

Historische
Huizen
Gent

UNIVERSITEIT
GENT

 Koning
Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

RESEARCH LABORATORY FOR BIOLOGICAL ANTHROPOLOGY

V.U. Mieke Hullebroeck, algemeen
directeur, Stadhuis, Botermarkt 1, 9000
Gent | 2024 | © KMSKA Antwerpen,
inv. 1492 | Ontwerp: pjoir.be

De Standaard

 **FACULTEIT LETTEREN
EN WJSBEGEERTE**

 **HEERLIJKE
UNIVERSITEIT
GENT**

**INSTITUUT VOOR
MIDDELEEUWSE
STUDIES**